

ס פ ר

שירי משכיל

דגורם

פרנסה וכלכלה

ועבוד שענין הספר סובב והולך בעקבי משכיל אל דל לחזק
בדק שרשי אמונה ודת ולהשרישם בלב עם ד' ויחדיו המה
תואמים בדברים אחרים, לכן הראתי אותו בשם הנצח
שירי משכיל, וגם סדרתי אותו בכללים ופרטים כסידורי של
משכיל, ומה ראיתי על ככה ומה טיבו של שם התואר שכו
מבואר בהקדמה, חכרתי בעזרת החונן לאדם דעת ומאתו מענה לשון

אני הק' הילל ל"ש מילדי וועטש רב פה ק"ק
קאלאמיא והגליל יע"א

ל ע מ ב ע ר ג

לפ"ק

תרלז

ס"ח

SCHIREI MASKEL

Verlag und Eigenthum des B. Lichtenstein
in Kolomea

הסכמת

כבוד אסור הרב הגאון האמיתי המפורסם רבן של ישראל בוצינא קדישא צדיק
יסוד עולם נקשרת מורה **חיים הלב רשטאם** נ"י אבדק"ק **צאנז**

הגליד יצ"ו

בא לפני הרב המופלג וכו' מו"ה **ברוך בענדיט** נ"י והביא בידו כתבי
קודש ממר אביו ידידי הרב הגאון הלידק **הירל** נ"י אבדק"ק **סיקסא** יע"א, ודרש ממני לתת הסכמתי על
כקש"ת מו"ה **הירל** נ"י אבדק"ק **סיקסא** יע"א, ודרש ממני לתת הסכמתי על
ספרו, והגה **הירל** נ"י אבדק"ק **סיקסא** יע"א, ודרש ממני לתת הסכמתי על
אמנם נדרשתי לאשר שאלני להסכים עמו, כי ידעתי מאז את הרב הלידק הזה שכל כוונתו
לשמים, ומעודו לא ישקוט ולא ינוח, והשליך את נפשו מנגד לנגדו גדר ולעמוד בפרץ,
בראש הומיים יקרא וברחובות יתן קולו וישים נפשו בכפו ללמד לבני ישראל תורה ומצוות
להורותם סדרך ילכו בה לחזק בלבם אמונת חורתינו הקדושה שבכתב ושבע"ס, לחוקידים
דעות ולאמן זרכים כושלות, ומטה גדולה לכיות בעזרו, ואף ידי סכונ עמו להוציא לאור
דבריו היקרים, והמסייע לו יתברך בכל טוב, כה דברי המלפס להרמת קרן ישראל במהרה
די כי"ז אדר ראשון תרכ"ז לפיק **צאנז**

סק' חיים הלב רשטאם

שלא להוציא הנייר חלק אציג מה העתקת כתב יד קודש של הגאון הקדוש
רשכבה"ג מרן החת"ס ז"ל שכתב על אא"ז הקדוש המחבר ז"ל בימי
בחרותו בזה"ל:

הילל בן שחר ניהו תלמידי הותיק, מופלה סמוך לאיש, הוא הבחור התן
תמים למעלות בקודש המופלג בתורה ויראה כהר"ר הירל
בו ההמאה"ג מו"ה בענדיט נ"י אבדק"ק וועטש, הוא אחד מיוחד ממופלא
בני ישיבתינו מלא על כל גדותיו בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים שכלו צח
ומצוחצח ועוד קודמת יראתו לחכמתו כי רבה, ואהבת נפש אהבתיו, על כן
אעטרהו בעטרת חכמים מיום חפתו ואילך ברשותו של הרב המופלג אבדק"ק
גלאנטי אשר שם נוטה אהלי אפריון שמחתו, יוסמך בשם מוריגו הרב רבי הלל
הנ"ל, ועוד יתגדל ויתאדר בתורה ויעשה פרי קודש הלולים, ויתעלה עליית
בקודש דאורייתא עדיפא מקמייתא.

הכ"ד פק"ק ס"ב נגהי ליום ב' י"ג מנחם תקצ"ז לפ"ק.

משהיה סוסר מפ"פ דמיין.

הסה"ק משכיל אל דל זשירי משכיל מוכאים לבית הדפוס
מחדש עפ"י הסכמתו של בן המחבר וצללה"ה ה"ה כ"ק דודי זקוני
הרב ר' בן ציון ל"ש וצללה"ה, נפטר בש"ט בן פ"ג שנה ה' שכט
תשכ"ג בירושלים עיה"ק תובכ"א, ויה"ר שתעלה נשמתו מעלה
מעלה וימליץ טוב בעדינו. — כעתירת נכד המחבר יצחק ל"ש
מטשירטש.

כדלה פרט ז ח

אמר מותרות התאוות, הלא קרוב הדבר מאד צפוך ונלצנך לעשותו, בלצנך, להיות לך לב נשבר ונדכה ויזכה ליסוד היפך מחנאה כבא על כל עריות, וכן צפוך לחסום האותיו ולקדש עצמו נמותר לו ככחוב כל עמל אדם לפיכו.

ובזה אפשר נמי לפרש כוונת (פסוק כיג סימן כ"ה בראשית) ויאמר די לה שני גוים בצטנך ושני לאומים ממטיך יסדרו ולאום מלאום יאמץ ורבי יעבוד צער, משום דכללא הוא הכנעת הגוף היא עליות הנפש, ותורה לוחה אשרי משכיל אל דל, ואמרו נמדרש נמי שממליך יצ"ט על יזה"ר, וזה חי אפשר הלא רק ע"י ימות בלחול, כמדרש עד שאחה מהפלל שיכנסו ד"ת בלצנך החפול שלח יכנסו תענוגים בלצנך, וזהו ושני לאומים ממטיך יסדרו, אין לאום הלא מלכות כפירש"י והן המה מלכות יצ"ט, ויזה"ר, ממטיך יסדרו פירש"י מן המטיים הם נפרדים זה לרשעו וזה לחומו, ועל דרך רש"י ללע"ד לפרש כוונתו נמחז"ל מלא כריסא זגא בישא, וישמן ישורין ויצעט, דהיינו יזה"ר ראונו שיהי כל אכילתו והנאותו בכחיותו בטן רשעים חספר ועייב יוכל לנח במלכותו להסיחו עייב אחיב לכל עבירות, כעשרת השבטים, משא"כ היצ"ט מסיחו להיות כל הנאותו רק בכחיותו לדיק אוכל לשובע נפשו, קדש עצמך נמותר, והוה הוא לנה למלך וזהו ממטיך יסדרו.

דהגיל דחי אפשר נזכות לעליות הנפש הלא ע"י הכנעת הגוף, אפשר נמי לפרש כוונת (פסוק י"ד ט"ו סימן י"ז דברים) כי חבוא אל הארץ אשר די חלקך נותן לך וירשתה וישבתה בה ואמרתה אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי, שום חשים עליך מלך אשר יבחר די חלקך בו מקרב אחיך חשים עליך מלך לא חוכל לתח עליך ליש נכרי אשר לא אחיך הוא — מש"ה מי שעיניו בראשו צריך להביג עצמו בכל משך ימי חייו להיות כל התנהגותו בעיני עוה"ז רק בכחיותו גר ולא חושב, והיחא נמדרש על פסוק אשרי משכיל אל דל אשרי מי שממליך יצ"ט על יזה"ר וזהו וישבתה בה, וישבתה מלא עיין בעה"ט, ולעמיד ככוונה משום שהם רואים להיות בעוה"ז נגד הושר והמלוה והיינו להיותם בעוה"ז בכחיות חושב, וזהו וישבתה מלא ולעשות מעוה"ז שבוה רק בלמת פרוודור, ערקלין, מש"ה עבירה גוררת עבירה, מזה יסחעה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי, דהיינו לממליך יזה"ר על יצ"ט ולרדוף אחר הענוגי עוה"ז [משום בחורה לא לוחה להם רק שבע מלות, מש"ה הוחר להם ליהנות מתאות עוה"ז בלי מזרים ונבל] מש"ה אני אומר לך בגזירה שרק שום חשים עליך מלך, מלך כזה אשר יבחר די חלקך בו, והוא נזר ואמר בחורתו ובחרת בהיים, קדושים חבי, והיינו שאחה מחויב לשבר האותיך וחטריח בכל כוחך להמליך יצ"ט, ושיהי יזה"ר וכל חילותיו נכנעים לו.

פרט ח

חבאר לי קירוש (פסוק ט"ו בראשית סימן מ"ב) [בזאת חבחנו חי סרעה אס תלחו מזה כי אס בנחא אחיכס הקטן הנה] איך לשבע בחי סרעה שלא ילאו מזה, ומיד אחיב בפסוק י"ח חזר מדבריו.

שאלה ד

תשובה הנני, הנני, למלאות שאלתך [סיינלעיל דף ח' ע"א ביאור פסוק הלעיטני
 נא] למה שאלו"ל בזכות שהיו אבירי לב הנס שהיה דרים בין המלרים
 שהם שטופי זימה ונס היה עבדים להן עד שאוה"ע אמרו עליהם עבור הכנסתם
 למלרים אם כנוסן שלטו כנשותיהם עאכו"כ, עם כל זה עמדו כנסיון ואמלו
 לצבם שלא להתערב עמהם ונדבקו בחורות אבותיהם שהיה בידם והיו גדורים
 מעריות עד שהסם י"ה העיד עליהם החזקי הפלולי, משי"ה וגאלו [זידוע
 ששמירות יסוד מכונה זאת] ח"כ אפשר לפרש כוונת הפסוק בדרך רמז על דרך
 סרס המקרא, כאלו היה כתוב חי פרעה אם תאלו מזה בזמן הגולה, כי אם
 בזאת תנחנו, עד שתחבחנו להיותכם שומרי היסוד המכילה זאת, וכמו שהיתה
 גאולה ראשונה בזכות שמירות יסוד כן תהי' גאולה העתידה ב"ב.

ובזה אפשר לפרש כוונת (פסוק א' ישעי' סימן ל"ד) רני עקרה לא ילדה,
 ואחז"ל משום עקרה, רני נתמי', אלא רני שלא ילדה בניס לניהוס כותיכו,
 משום שאלו"ל (עירוכין דף י"ט ע"א) משי"ה נקרא ניהוס שיוצין בה עבור הנס
 סרס"י עבור עון עריות, ואיחא קליפה המפתה לזנות כמה לרי, מכפר עמלק,
 חכו ירושלים שהיא עקרה רני לא ילדה, "רני ילא ילדה רית ילר"י, וכזה
 יזמח דברי חכמיו"ל שלא ילדה בניס לניהוס, שהרי אותן בניס הבאים לניהוס הן
 כמה תולדותיה של לרי, ומשי"ה שהיו שומרי היסוד וגדורים מעריות, נתבשרו
 ימין ושמאל חפרולי וזרעך גוים יירש.

ובזה אפשר נמי לפרש (פסוק ג' במדבר סימן ל"ג) ממחרת הפסח ילאו
 בני ישראל ביד רמה לעיני כל מלרים, על דרך אהמכתח ורמז, ידוע מלכות מכונה
 ססח, ומלמטה למעלה, יסוד היא אחר מלכות, וספירות מכונים ימים, וזהו
 ממחרת הפסח, מסיבות יום שהיא אחר הפסח, והיינו יסוד, ילאו בני ישראל ביד
 רמה, כמו שאלו"ל שאתם מהדברים שעבורם זכו להיותם נגאלים הוא שהיו
 גדורים מעריות גדורים דייקא להיותם נזהרים בשמירות יסוד ואגזר"כו.

ומשום שגלו ונחרב ירושלים עבור בריתך הפרו, ח"כ רק אז תסיה
 הגאולה כשהי' אכשר דרא ויעשו תשובה להיותם מרכבה ליסוד דקדושה, ואיחא
 בזהר מאן דנטיר הנרית הקציה אלביש ליה לבושיה דליהו הוד וחדר, הקציה
 מכונה תפארת, בזה אפשר לפרש כוונת (פסוק א' ישעי' סימן ל"ב) כשיבוא הזמן
 ושמן כולם לדיקים, לדיק נקרא שומר היסוד, ואז ירושלים לבשי בגדי תפארתך,
 כשתזכה להתלבש בהוד וחדר אזי תהי' בטוח כי לא יוסף עוד כך לבוא ערל
 וסמא, שתהי' גאולתך גאולה שלימה, גאולה כאלה שאין עוד גלות אמריה.

פרט ט

תשובה לשאלה דקדומה

משום שפמלק שהוא ס"ת ידוע מה ר"ב גדול איכותו של שמירות יסוד
 שזרם לכל הדברים טובים האלה, לקחם תר"י, ולהשנות התורה, ולגדל כרו
 במח, ולפרוק ביתו ככבוד, לכיח לו הנגף: כל אשר יסורים, ומקרב הגאולה.
 ועמ"כ

כלל ה פרט ט

ומתנת לו אחרית טוב בעת ספירתו, משיה כתיב מלהסית מכל שפיה לית, וגם
 בל מנמנו להחלמן לקרוה להחסיאס בפנס יסוד -- וכלל הסתות עמלק שהוא
 קליפות לרי המסתה לגאיה ולפנס ברית הוא, שאורח ומסית לנשים שיהי בנחית
 נבכו בנות ליון שתלכה נטויה גרון ומשקרות פירס, ולקשק בחשטיס ובמלכוסים
 כאחת הסרולות והשרות, הנש שהם בנדי שחן וגאיה ולא מדרכי הלטיעות.
 וגורמין להבעיר הילייר בלב רוחיהם °) ופי"כ הולכין משע משע מדת יאחזת
 מדרכי הלטיעות ומגנים מדרכי אמהות הבשרות להחקשט אף בפאה נכריות, כגם
 שסיחר דבר זה רפוי מאד עיין (תשובה מאהבה היא סימן מ"ח) שפליגי סה
 גדולי הפוסקים, ורבינו הגדול בדור האחרון הזה לזה לכל זרשו. וזיל וגם בפאה
 נכריות איז חוסרם כאיסור גמור [וזה ללא חסר כן לכל העולם, משום כשם
 שמתוה לומר, וגם משום שידש שמי שהוא ירא ד' ונדכה לבנו שאשתו ונכותו
 יהיו מנשים באהל חבורך וילכו בדרכי האמהות, ודאי יאמר גם איז חמאב
 כורשו של אותו לדיק **)] ואח"כ עבירה גוררת עבירה ואסיפו להרע לילך
 יומר

°) וגם לעורר קנאה ושנאה מן אה"ע עלינו ח"ו, וזיל [תשובה מאהבה היא
 סוף סימן מ"ח] וכל הגירושין עד היום הזה מלרפת, ספרד, שפ"א, ופורטיגאל,
 וברומה. מגוי אל גוי וממלכה אל פה אחר, כולם היו מסתת
 בקנאה שלא יכר בחולות וכרמוכות בין איש יורא לאחד השרים היושבים
 ראשונה במלכות.

וזיל (הנאון רבי יעקב עמדין ז"ל בסדר שלו בשער הדלק חלון המזרי)
 וגדול חשקם להתערב בנוים להתנג בקישימי מלבושיהם בדיוק גדול בכל
 "מודע חדש" מהצירין על ענין ומדקדקן כהם יותר מהעמים ההם
 המחדשין אותו, ולעולם תראה אפילו משרתת יהודית לובשת מיד מלבוש
 "מודע חדש" בהחלחו כערס נחפשט בין המון פס הארץ, וכל פדי
 לבעויה הדיים עם ישיים אינם מהסיקין להשניע תלאתם ומחדתם,
 לראות גם להכב אליהן עיני כל רוחיהן.

°°) עיין (חובת הלבבות) שכל ירא ד' ראוי לו ליקח רחיה מצוברי עבדה
 ושושי רשע. כמה הם זריזים ומנהירים לפשות עבירה למלאות תלאתם
 בכל דקדוקיה ופרטיה ולא יבושו, ואם המה פושים כן עבור תלאת
 בהמות והגאה נשמיות שאח כמו רגע, מה מחויבים לפשות ירא ד'
 עבור תלאת רוחניות והגאה עולמית לטות בורח מן עבירה, ולקיים מלש
 ד' בוריות ובשמחה בכל דקדוקיה ולא יבוש מלשג השאגנים -- איז "שיס
 שאיכות, בכוח כושרות" שמפן קולי והאזינה אמרתי, הרי אס
 נחחדש "מודע חדש" בעיני הנגדים שהיא מאכזרייהו דסריות וסוות.
 ביר כל המת מקנאה בחברתה וממורת חרצה לומר אפשה כן גם אי,
 מחמה הנו דמחכס לקך, מאחר שרחה עינו של אותו לדיק ואכיר הרופים
 כמה מכפסם מסתפק לנשים כאלה שלונשים בפאה נכריות עד שמאבדת

שירי משכיל

לט

יחר צפריאח , ללבוש סרוק הנקרא צמדינה זו שייטל והיינו לכסות כל הראש בפאה נכריות , וזה אסור מדינה , וכל הפוסקים מודים בזה * משום שנראות

האב על צמתיו לזה והזהיר אותן וגם ברכם , וז"ל הזהב , וגם בפאה נכריות ארי אוקרעם באיסור גמור , ודי יגליאכם חן וחמד ותגדלו בניכם ואלאליכם על החורה ועל עבודה . איכ כמה מהראוי והכבון הוא שכל אחת ואחת תהי בצמינות ומקנה רחל באחותה לומר אעשה כן גם אני ואזכה לברכתו של אותו לדיק וקדוש עליון .

עין (כחובות דף ס"ז ע"ב) חוספת ד"ה פסקו , דמפרש שלא היתה לריכה יותר , וקשה מאד מדוע התרעמה על החכמים ואמרה כך פסקו לבנותיכם , וג"כ מאי הוא כוונת מסדר הש"ס דאסמך לה מעשה דרינה אחת . ונלעגיד לישב ולפרש דחכמים עשו כדן פסקו לה מה שזריכה , והיא חסיה שפיר נתרעמה עליהם לשיטתה . דהנה ידוע דעיקר קישוט שמרים ובשמים שזריכה האשה כל זמן שהיא פנויה היא על שערות ראשה ומינה כשהיא נשואה דפרועות ראש איסור תורה הוא , וכזוהר החמיר מאד שלא יראה שום שער ראשה אפילו בביתה , ורק היה דרכן שיהי להם פאה נכריות על הדרעים אותן נשים שלא היו רואים להיות מהלכות מנשים באהל תכורך , משום מעיקר הדין פאה נכריות מותר , אם כן חכמים פסקו לה כ"כ בשמים הנלרכים לבנות ישראל הכשירות שדרכן לכסות ראשן לגמרי , מלבד הדרעים , אבל היא שהיתה צח עשיר גדול , וכסף זהב כי ירבה ורם לבבך , היתה מגלה שער ראשה , משיה אסמך לה אחת מעשה שהלכה צפריאות בשער ראשה מגולה , ורק אז כשאמרה לרי יחק פרוסני נכנס לבנה הערל ונחצטפה בשער ראשה [עין כרם שלמה על אה"ע בסופו תשובה ל"ח] , משיה באמת היתה לריכה יותר בשמים להחקש , משיה אמרה היא לחכמים צריחותא , ולא בדרך קללה , כך פסקו לבנותיכם שהן לנועות בנותן דמוריין והולכת צכסוי ראש , דמחיל לפרש שהיתה כוונתה לקללה אם יש לנו פירוש מורוות שלא על דרך קללה . משיה ענו ואמרו אמון , הכוונה שיהי להם ר"כ פושר שיהי יכולם בידם ליתן לבנותיהם כ"כ מדינה , משא"כ לפיל דליכא פירוש אחר למה שאמרה כך פסקו לבנותיכם אם לא בדרך קללה , משיה לא אמרו אמון , משום שהיתה שומרים יבם , והיה ציושנ בזה אפשר קושיות חוספת לפירשי .

מעשה ים להביא ראיה מכלן לשיטת (אלוי רבה) . עין תשובה מאכנה (היא סוף סימן מ"ח) , וגם בפאה נכריות אסורה לילך טרופה ראש לגמרי הנקרא סרוק , דאל"כ אחתי קשה מיט היה לה כפס על חכמים , הלא הם פסקו לה כ"כ בשמים הנלרכים לכל שער ראשה כשתכסה ב סרוק , מעשה אם היא אינו רואה להיות מנשים הכשירות , הלא תוכל להחקשט בלחותן בשמים שער ראשה ממש , ע"כ מוכח דגם י סרוק .

אסור .

כדל ה פרט ט

שגראות כהולכת פרוסה ראש, עיין (תשובה מאהבה ח"א סוף סימן מ"ח), וגם היא פתח רע לכוח אחיך לילך בנילוי שער עלמה, ואחרון הכניד שהוא פריצות ועזות גדול מאד מאוס שאין ניכר ע"כ בין סנויה לנשואה.

יבנות ישראל לועקת על בנות ישראל כאלה, אל בנותי כי מר לי מר מאד מכס כי ילדה כי יד ד' היפך עבור נשים לדקויות ננאלו, מינה פריצות ועזות של נשים גורמות אריונות הגלות, לכן שוב נא בנותי, לכו נא בדרכי האמהות הכשירות והלמועות, וגם נא שימו לבכם על דרכיכם הלא אשה הכשירה המקפדת מאד לשמור דת משה ודת יאהדות כראוי, כמה עובות מסתעפים מזה, גורמת לבעלה שפע כמחזיל על פסוק לאבנים הטיג בעצורה, וגם זוכה פייס לבנים מהוגנים ככחוב מאוס שהיא לוועה בירכתי ביתך בניך כשתלי זיתים, וקמחית זכתה שכל שבעה בנים היו משמשים בכהונה גדולה עבור שלא ראו קורות ביתה שערות ראשה, וזהו באמת חלק האדם מכל עמלו, ועל המולולת כדת יאהדות איתא (בזוהר נשא כפי סוטה), וז"ל ואתחתא דאפיקת משערי דרישה לבר לאחתקריי ביה, גרים משכנותא לביתאי וגרים לביהא דלא יתחשבון בדרא וגרים מלה אחרת דשריא בביתא, מאן גרים דא הוא שער"י דאתחזי מרישה לבר ומה בביתא האי כשי"ב כשוקא, ועל כולם מה שחז"ל איש ואשה זכו שם י"ה שר"י ביניהם. לא זכו מסתלק השם ואש אוכלתן, וחדעו שאש של מעלה אין מים מכבים אותו, ובכלל אש זה בכלל שיהיית'גרא בביתם, וכמה רעות גורמות אשה רעה, או קונרתו, או קברתה, או שהוא מעגן אותה, או שהיא מעגן אותו, וגם גורם מיתה לבניהם — לכן בנותי שוכנא מדרכיכם הרעות ולך נא בדרכי הלגיית וכשירות. ואל תתחדדו ואל תקנאו בנשים ארורות לעשות כמעשיהם, ודעו נא וראו מה תחליפו, וכמה תחליפו שלום ניתכם, הללחות בניכם כזה ובנא, והללמה ושפע של בעליכם, והשראות השכינה בביתכם, ובמה, עבור תאות סרומות קישוסים ויפוי של עזות ופריצות אשר לא להועיל ולא לפזר, כי חש בוא יבוא העת להלית אש בניכם אזי לשוא תחיסו בכל קישוטי העזות והפריצות האלה ותתקיים קללות ישע"י תחת פחיניל מתגורת שק, תחת מעשה מקשה קרחה, ושקר החן והכל היוסי, ורק יראה ד' היא תתהלל.

כדל ו

יהי ידיו אכונה וכו' ד' פרטים.

פרט א

שאלה לא אבקש ממך שתפרט לי כפל לשון (הספוק ז' שמות סימן כ"י) לא תשא את שם ד' אלקיך לשוא כי לא ינקא ד' את אשר ישא את שמו לשוא. גם תנאי לי למה הסלינה התורה בעונש לא ינקא.